Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de recomandare a Consiliului privind un Cadru de calitate pentru stagii

[COM(2013) 857 final]

(2014/C 214/07)

Raportor: **dna Indrė VAREIKYTĖ**

La 4 decembrie 2013, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia a hotărât să consulte Comitetul Economic şi Social European cu privire la

Propunerea de recomandare a Consiliului privind un Cadru de calitate pentru stagii

COM(2013) 857 final.

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 6 februarie 2014.

În cea de-a 496-a sesiune plenară, care a avut loc la 26 și 27 februarie 2014 (ședința din 27 februarie 2014), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 196 de voturi pentru, 7 voturi împotrivă și 6 abțineri.

1. **Concluzii și recomandări**

1.1 În ultimii doi ani, stagiile au devenit un punct important de intrare pe piața forței de muncă pentru tineri. Însă, deși acestea reprezintă o caracteristică standard a pieților europene ale forței de muncă și, deși multe întreprinderi au început să contribuie activ la acest proces, răspândirea lor a fost însoțită de preocupări din ce în ce mai mari legate de conținutul didactic și de condițiile de muncă. Pentru a facilita accesul la piața forței de muncă, stagiile ar trebui să ofere un conținut didactic de calitate și condiții de lucru adecvate, fără să fie un substitut pentru locurile de muncă obișnuite sau o condiție preliminară pentru ocuparea unui loc de muncă.

1.2 Stagiile reprezintă o metodă importantă de a face față șomajului și discrepanțelor în materie de competențe și de asigurare a tranziției dintre învățământ și piața forței de muncă, însă nu ar trebui considerate singura modalitate de a realiza aceste obiective. Rezolvarea cu succes a acestor probleme necesită politici complexe și interconectate atât la nivel european, cât și național. Luarea unor măsuri adecvate, în special la nivel național, poate spori oferta de oportunități de stagii pentru tineri.

1.3 Alături de recomandările specifice formulate în text, condițiile-cheie pentru sisteme de stagii mai bune și mai accesibile sunt următoarele:

1.3.1 Recomandarea ar trebui să includă stagiile legate de programele educaționale și de ALMP (politicile pentru o piață activă a forței de muncă) (concepute pentru persoanele tinere aflate în șomaj, cu un nivel scăzut de competențe sau lipsite de competențe), deoarece acestea reprezintă cele mai eficiente forme de stagii din UE.

1.3.2 Ar trebui să existe mai mult sprijin pentru includerea stagiilor în programele de învățământ, iar, acolo unde este posibil, acestea ar trebui să aibă loc în cursul programului de studii și nu după absolvire.

1.3.3 Ar trebui să se întreprindă un efort concertat atât la nivel european, cât și național, pentru a se spori disponibilitatea locurilor de stagiu, mai ales în IMM-uri.

1.3.4 În cazul locurilor de stagiu de pe „piața liberă”, ar trebui asigurat un pachet elementar de asigurări sociale (asigurare de sănătate și de accident, precum și, în cazul stagiilor plătite, concediu de boală).

1.3.5 Stagiarilor ar trebui să li se asigure sprijinul financiar necesar.

1.3.6 Este nevoie ca acest cadru să fie însoțit de orientări care să le permită statelor membre și organizațiilor/întreprinderilor-gazdă să înțeleagă care sunt modalitățile posibile de sprijinire a sistemelor de stagii prin intermediul surselor de finanțare UE și naționale deja disponibile, precum și cum să înființeze sisteme de stagii flexibile cu o responsabilitate financiară comună.

1.3.7 Este necesară o ofertă mai amplă de stagii transfrontaliere, pentru a se spori mobilitatea tinerilor în interiorul UE. Este salutară extinderea serviciilor EURES pentru a cuprinde și stagiile, însă ar trebui prevăzute și alte măsuri pentru încurajarea unor procese deschise și transparente de propunere a unor locuri de stagiu în vederea angajării de stagiari.

1.3.8 Este nevoie de date mai robuste și de o evaluare a tuturor tipurilor de stagii, atât la nivel național, cât și european. Acestea constau din date cantitative și calitative, care pot fi utilizate pentru aprecierea cantității, calității, impactului și eficacității stagiilor.

1.3.9 Este esențial să se asigure faptul că persoanele cu handicap pot participa la stagii, prin luarea unor măsuri adecvate de sporire a accesibilității și a gradului de sensibilizare.

1.3.10 Este importantă implicarea tuturor partenerilor relevanți (partenerii sociali, organizațiile societății civile și în special organizațiile de tineret) în formularea unor orientări și în monitorizarea și evaluarea implementării cadrului.

2. **Observații generale**

2.1 În decembrie 2012, Comisia Europeană a lansat pachetul privind ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor, prin care a introdus trei propuneri majore: garanția pentru tineret, cadrul de calitate pentru stagii și alianța pentru ucenicii, extinzând totodată EURES. CESE monitorizează activ procesul de implementare a tuturor acestor instrumente.

2.2 Comitetul salută recomandarea Consiliului privind un Cadru european de calitate pentru stagii, atât ca măsură de asigurare a calității conținutului didactic și a unor condiții de muncă adecvate pe perioada stagiilor, cât și ca instrument pentru evitarea utilizării acestora ca substitut pentru locurile de muncă obișnuite sau drept condiție preliminară pentru obținerea unui loc de muncă.

2.3 CESE recunoaște faptul că este nevoie de stagii de înaltă calitate pentru implementarea cu succes a garanției pentru tineret ([1]) (care urmărește să asigure ca *„toți tinerii sub vârsta de 25 de ani să primească o ofertă de bună calitate de obținere a unui loc de muncă, de continuare a educației, de intrare în ucenicie sau de efectuare a unui stagiu, într-un interval de patru luni de la intrarea în șomaj sau de la momentul în care nu mai urmează o formă de învățământ formal”*), precum și pentru realizarea obiectivului principal al Strategiei Europa 2020 de a obține încadrarea în muncă a 75 % din persoanele cu vârsta între 20 și 64 de ani până în 2020. Este important de observat că utilizarea corespunzătoare a sistemelor de stagii poate contribui la rezolvarea decalajului dintre competențe și cererea pieței, folosind totodată drept punte pentru tranziția de la sistemul de învățământ la piața forței de muncă.

2.4 În pofida unor progrese care merită salutate în multe state membre, Comitetul sprijină concluzia conform căreia principalele obstacole care afectează în prezent stagiile din UE sunt conținutul didactic insuficient și condițiile de muncă necorespunzătoare. Aceste observații sunt confirmate de un recent sondaj Eurobarometru ([2]) care arată că peste 28 % din stagiari consideră că experiența lor nu a fost sau nu urmează să fie folositoare pentru găsirea unui loc de muncă.

2.5 CESE consideră că stagiile reprezintă numai unul dintre instrumentele care pot fi folosite pentru a aborda problema șomajului și cea a decalajului dintre competențe și cererea pieței de muncă. Pentru a se rezolva aceste probleme, ar trebui puse în practică politici complexe și interconectate, atât la nivel european, cât și național.

2.6 De asemenea, Comitetul observă că recomandarea face referire numai la stagiile „de pe piața liberă” și la cele transnaționale, fără a acorda o atenție deosebită altor forme de stagiu mai răspândite și mai eficiente din Uniunea Europeană ([3]) – cele legate de programele de învățământ și cele din cadrul politicilor ALMP pentru tinerii fără loc de muncă, de obicei cu calificări reduse sau fără calificare.

2.7 Cadrul ar trebui să fie suficient de flexibil pentru a reflecta punctele de plecare diferite ale statelor membre și legislația și practicile lor naționale, respectând în același timp principiul subsidiarității.

2.8 O includere în mai mare măsură a stagiilor legate de programele de învățământ în Cadrul de calitate pentru stagii ar permite o abordare mai sistematică în domeniul stagiilor „de pe piața liberă”, mai ales având în vedere metodele de asigurare a calității care există deja în sectorul educației, care ar putea oferi un model de mecanism eficient de control al calității pentru toate sistemele de stagii. Instituirea unui singur instrument de asigurare a calității pentru toate tipurile de stagii ar spori înțelegerea și transparența privind condițiile de calitate, contribuind totodată la ghidarea stagiilor în direcția generării unor rezultate în materie de învățare. Este însă important să se asigure că un astfel de instrument nu ar intra în conflict cu legislația pe această temă din statele membre.

([1]) Recomandarea Consiliului privind înființarea unei garanții pentru tineret JO C 120, 26.4.2013, p.1.

([2]) The experience of traineeships in the EU (Experiența stagiilor în UE), Eurobarometru, 2013..

([3]) Study on a comprehensive overview on traineeship arrangements in Member States (Studiu de ansamblu privind modurile de organizare a stagiilor din statele membre), Uniunea Europeană, 2012.

2.9 Cu toate acestea, CESE subliniază că adoptarea unui cadru legislativ și de reglementare nu poate garanta în sine calitatea stagiilor. Implementarea regulamentelor și monitorizarea îndeaproape a întregului proces sunt cele care vor juca un rol-cheie în asigurarea unor stagii de calitate. Statele membre trebuie să fie în măsură să hotărască cea mai adecvată metodă de a aborda chestiunea stagiilor, în vederea asigurării calității și a prevenirii abuzurilor.

2.10 Este necesară o ofertă mai amplă de stagii transfrontaliere, pentru a se spori mobilitatea tinerilor în interiorul UE. Extinderea serviciilor EURES astfel încât să încorporeze stagiile este întru totul bine-venită, mai ales având în vedere beneficiile suplimentare ale promovării stagiilor transnaționale (în prezent, numai 9 % din stagii au loc în străinătate[2]). Însă ar trebui luate măsuri suplimentare pentru a se favoriza deschiderea și transparența proceselor de propunere a unor locuri de stagiu, prin mijloace informative și instituționale. Elaborarea de orientări pentru eventualele organizații-gazdă ar permite să se definească principiile unor procese de recrutare deschise și transparente, precum și criterii de calitate pentru stagii. În plus, publicurile-țintă ar trebui să fie mai bine informate cu privire la programele și oportunitățile de stagii existente, în special prin intermediul platformelor de comunicare socială și al internetului.

3. **Rolul investițiilor în formare**

3.1 CESE are încredere în faptul că prezența stagiarilor într-un mediu de lucru poate contribui pozitiv la productivitatea întreprinderilor și la economie în general, aceștia obținând totodată experiența de care au nevoie, cu condiția ca mediul de învățare să fie suficient de bine structurat încât să faciliteze acest lucru.

3.2 Deși un stagiu este o ocazie de învățare, este important să se recunoască beneficiile pentru toate părțile implicate – pentru stagiar, angajator, economia în ansamblul ei și, deci, pentru societate. Asigurarea unor sisteme accesibile de stagii de înaltă calitate ar trebui să constituie, prin urmare, o responsabilitate comună.

3.3 Comitetul consideră că recomandarea ar trebui să fie mai activă în promovarea investițiilor în stagii. Ar trebui acordată o atenție deosebită IMM-urilor, deoarece adesea, acestea nu dispun de capitalul necesar pentru a investi în stagiari decât dacă li se acordă un sprijin specific.

3.4 Motivele pentru care companiile mai mici nu pot investi suficient în stagii rezidă în caracteristicile specifice ale IMM-urilor: viziune pe termen scurt, incapacitatea valorificării beneficiilor de pe urma stagiarilor pe termen scurt și dezechilibrul dintre costurile și beneficiile formării. Un stagiu reprezintă o investiție în cazul căreia câștigurile nu revin imediat întreprinderii. O altă problemă pentru micile întreprinderi care au în vedere oferirea de locuri de stagiu o reprezintă faptul că stagiarul poate să nu rămână în întreprindere suficient de mult timp încât costurile avansate pentru formarea lui să fie recuperate.

3.5 CESE consideră că prezența unei forțe de muncă bine calificate și formate asigură beneficii concurențiale mult superioare celor care le revin lucrătorului sau întreprinderii. Ca atare, este justificabil ca statul să intervină pe piață, suplimentând oferta privată. Având în vedere că IMM-urile reprezintă mari creatori neți de locuri de muncă și motoare ale creșterii economice, investiția în stagii în micile firme poate fi justificată pe baza corijării unui deficit al pieței care derivă din efecte externe și bunuri publice (cum ar fi inadecvarea competențelor obținute în sistemul de învățământ): în acest mod, întreprinderile mici ar putea contribui mai mult la creșterea economică de ansamblu și la bunăstarea societății în întregul ei ([4]).

3.6 Ca atare, Comitetul recomandă elaborarea unor orientări atât pentru statele membre, cât și pentru întreprinderile/organizațiile-gazdă cu privire la posibilitățile de sprijinire a sistemelor de stagii prin sursele de finanțare europene și naționale deja disponibile. Astfel de orientări ar trebui să cuprindă și exemple de bune practici privind modurile de implementare a sistemelor de stagii în întreprinderi și organizații.

3.7 CESE consideră că este important să se asigure faptul că angajatorii știu la ce beneficii nete să se aștepte în cazul în care oferă locuri de stagiu. Prin dovedirea profiturilor economice reale, studiile privind spectrul complet al costurilor și beneficiilor îi pot încuraja pe angajatori să angajeze stagiari. Simultan, este necesar să se înțeleagă că este nevoie ca întreprinderile să ofere stagii de calitate.

4. **Remunerarea și securitatea socială**

4.1 Având în vedere că numai 62 % ([5]) dintre tinerii cu experiența unui stagiu și-au desfășurat stagiul pe baza unui acord sau contract scris cu organizația sau întreprinderea-gazdă, Comitetul sprijină apelul ca acordurile scrise privind stagiile să devină obligatorii. Ar trebui definite standarde juridice comune pentru acordurile de stagiu. Ar trebui remarcat că acordurile sau contractele semnate în mod legal sunt atât în beneficiul entității care oferă stagiul, cât și al stagiarului, deoarece acestea precizează responsabilitățile și drepturile ambelor părți.

([4]) Management Training in SMEs (Formarea în domeniul managementului în IMM-uri), OCDE, 2002.

([5]) The experience of traineeships in the EU (Experiența stagiilor în UE), Eurobarometru, 2013..

4.2 Comitetul recomandă însă ca în cazul stagiilor „de pe piața liberă", gazda să asigure pachetul de asigurări sociale minim (asigurare de sănătate și de accident, precum și, în cazul stagiilor plătite, concediu de boală), iar aceste prevederi să fie incluse din oficiu în acordul de stagiu. În cazul în care stagiul este considerat un raport de muncă, în conformitate cu legislația și practicile naționale, toate prevederile dreptului muncii, ale dreptului social și ale acordurilor colective de muncă (inclusiv cerințele în privința salarizării) în vigoare în statul membru trebuie să se aplice. În cazul unui litigiu, ca stagiarii să fie considerați partea mai slabă, acordându-li-se în consecință sprijinul necesar.

4.3 Fondurile europene și naționale/regionale, asistența instituțională (de ex. bursele universitare), autofinanțarea și resursele întreprinderilor se numără printre metodele cele mai frecvente de finanțare a diferitelor tipuri de stagii în statele membre. Atunci când sunt disponibile fonduri publice, acestea presupun adesea un sprijin considerabil din fonduri europene, în speță din Fondul social european (FSE). În cazul stagiilor de pe piața liberă, în schimb, este deosebit de răspândită autofinanțarea, având în vedere că, în multe cazuri, stagiarii nu primesc nicio remunerație sau primesc una insuficientă. Adevărul este că 59 %[5] din numărul total al stagiarilor nu primesc nicio remunerație și trebuie să se bazeze pe alte surse de finanțare, cum ar fi propriile lor economii și sprijinul familiilor lor.

4.4 Comitetul subliniază că în perioada de pregătire a viitoarelor lor cariere prin sporirea șanselor lor de angajare, stagiarii nu trebuie să se confrunte cu riscul sărăciei. Stagiile ar trebui să fie accesibile tuturor în mod egal, prin urmare absența unei compensații financiare limitează accesibilitatea sistemului de stagii (în UE, numai 46 % dintre respondenți au efectuat un stagiu[5]). Acest lucru este echivalent cu discriminarea anumitor categorii de tineri în virtutea posibilităților lor financiare.

4.5 În ceea ce privește abordarea bazată pe o răspundere comună, Comitetul încurajează statele membre să caute o soluție flexibilă la problema remunerațiilor pentru stagiari. O astfel de abordare ar trebui să asigure o calitate înaltă a stagiilor și oferirea unor condiții decente, fără însă a descuraja întreprinderile să ofere locuri de stagiu. Remunerarea stagiilor nu ar trebui considerată numai o retribuție, ci și o măsură de a asigura șanse egale de a participa la un program de stagiu pentru toți tinerii.

4.6 CESE recomandă revizuirea și discutarea cu partenerii sociali a tuturor opțiunilor: sisteme de scutire de impozite pentru întreprinderile-gazdă, utilizarea de fonduri europene și naționale, reduceri pentru pachetele de asigurări sociale etc., pentru a nu împovăra numai întreprinderile și organizațiile-gazdă cu asigurarea remunerării.

4.7 CESE dorește să încurajeze Comisia Europeană să lanseze cât mai curând posibil orientări privind cele mai bune practici pentru statele membre și întreprinderi.

4.8 Bunele practici în materie de stagii, stabilite în cadrul recomandării privind un cadru de calitate pentru stagii ar trebui să se aplice în cadrul „pieței libere", dar totodată și în sectorul public și în instituțiile UE.

5. **Alte aspecte**

5.1 CESE sprijină recomandarea conform căreia durata maximă a unui stagiu ar trebui să fie de șase luni, precum și restricția privind repetarea stagiilor, pentru a se garanta că stagiarii nu devin un substitut pentru angajați și că stagiile nu sunt folosite în mod incorect ca alternative la angajarea permanentă. Cu toate acestea, ar putea fi util ca stagiile transfrontaliere să fie mai lungi decât cele care au loc în țara de origine a stagiarului.

5.2 CESE consideră că este esențial să se asigure posibilitatea ca persoanele cu handicap să ia parte la stagii în mod echitabil și recomandă luarea măsurilor adecvate de sporire a accesibilității și a gradului de sensibilizare cu privire la această chestiune.

5.3 CESE solicită partenerilor sociali să își continue demersurile în direcția recunoașterii abilităților și competențelor obținute prin intermediul stagiilor și în alte contexte (de exemplu în cadrul activităților de voluntariat). În acest sens, Spațiul european al competențelor și calificărilor, care a făcut obiectul unor discuții recente, ar putea asigura o mai mare transparență.

5.4 Comitetul încurajează eliberarea unor certificate de stagiu, însă recomandă asigurarea unui standard comun pentru acest tip de certificate; propune combinarea acestora cu certificatul „Youth Pass" și cu Cadrul european al calificărilor, pentru ca acestea să se bucure de o recunoaștere amplă și să aducă beneficii tinerilor și viitorilor lor angajatori.

5.5 Comitetul solicită consolidarea dialogului atât la nivelul UE, cât și la nivel național, prin implicarea tuturor actorilor relevanți (partenerii sociali, organizațiile societății civile și în special organizațiile de tineret) în formularea unor orientări și în monitorizarea și evaluarea implementării cadrului.

Bruxelles, 27 februarie 2014

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE